

OSN

- **Organizace spojených národů** je mezinárodní organizace, jejímiž členem je většina mezinárodně uznaných států světa (výjimku tvoří např. Vatikán, Tchaj-wan, Kosovo,..). K červnu 2022 měla OSN 193 členských států.
- **Cílem** - zachování mezinárodního míru, bezpečnosti, a zajištění mezinárodní spolupráce
- **Vznik** v roce 1945 (nahradila Společnost národů)
- Zakládající dokument **Charta OSN** (i s ČSR) - (stanovuje práva a povinnosti členských států. stanoví orgány a postupy fungování OSN, kodifikuje základní principy mezinárodních vztahů- suverenity, rovnost, zákaz užití síly,..)
- **Sídlo** - New York (USA, Vídeň, Rakousko, Ženeva, Švýcarsko, Nairobi, Keňa)
- 2001 - Nobelova cena míru

Vznik

- Název Spojené národy navrhl americký prezident **F. D. Roosevelt** a poprvé byl použit za 2. sv. v. v **Deklaraci Spojených národů** z 1. ledna **1942**.
- Státy původně zakládaly mezinárodní organizace určené ke spolupráci v konkrétních oblastech, např. Mezinárodní telegrafická unie (1865), Všeobecná poštovní unie (1874). Obě jsou dnes specializovanými organizacemi systému OSN.
- V roce 1899 se v Haagu konala první mírová konference. Cílem bylo vypracovat nástroje k mírovému řešení krizí, k prevenci válek a kodifikaci pravidel boje. Konference schválila Úmluvu o mírovém řešení mezinárodních konfliktů a ustavila Stálý arbitrážní soud, který zahájil činnost 1902.
- Předchůdkyní OSN byla **Společnost národů** - organizace koncipovaná v podobných podmínkách v průběhu 1. sv. v. a ustavená v roce 1919 v rámci **Versailleské smlouvy**.
- Společnost národů ukončila svou činnost poté, co se jí nepodařilo zabránit 2. sv. v.
- **1945 v San Franciscu** se sešli zástupci **50 zemí** na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání a vypracovali **Chartu OSN**. Chartu podepsalo 26. června 1945 celkem 50 zemí. Polsko sice nebylo na konferenci zastoupeno a svůj podpis připojilo později, je ale považováno za jednu z 51 zakládajících členských zemí OSN.
- OSN **oficiálně vznikla 24. října 1945**, kdy byla Charta ratifikována všemi signatářskými zeměmi včetně **Československa**. Každoročně se proto 24. říjen slaví jako **Den Spojených národů**.

Činnost

- **Cíle** Spojených národů, definované v **Chartě**, jsou následující:
- udržovat mezinárodní mír a bezpečnost;
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva na sebeurčení národů;
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek a podpoře základních lidských práv a svobod;
- být centrem pro koordinaci kroků, které národy podnikají v zájmu dosažení těchto společných cílů.
- Činnost Organizace spojených národů vychází z následujících **zásad**:
- všechny členské státy jsou suverénní a rovnoprávné;
- zavazují se plnit své povinnosti vyplývající z Charty;

- zavazují se řešit mezinárodní spory mírovými prostředky, bez ohrožování mezinárodního míru, bezpečnosti a spravedlnosti;
- vystíhají se vyhrožování silou a používání síly proti jiným členským státům;
- zavazují se poskytnout OSN veškerou pomoc při jakékoli akci, ke které Organizace na základě Charty přistoupí;
- žádné ustanovení Charty neopravňuje Spojené národy k tomu, aby se vměšovaly do otázek, které jsou výlučně vnitřní záležitostí jakéhokoli státu.

Hlavní témata:

- **Cíle udržitelného rozvoje** = 17 cílů udržitelného rozvoje na následujících 15 let (2015-2030), patří sem: Konec chudoby; Konec hladu; Zdraví a kvalitní život; Kvalitní vzdělání; Rovnost mužů a žen; Pitná voda, kanalizace; Dostupné a čisté energie; Důstojná práce a ekonomický růst; Průmysl, inovace a infrastruktura; Méně nerovností; Udržitelná města a obce; Odpovědná výroba a spotřeba; Klimatická opatření; Život ve vodě; Život na souši; Mír, spravedlnost a silné instituce; Partnerství ke splnění cílů
- **Lidská práva** = vytvoření uceleného souboru právních norem na ochranu lidských práv. Základem souboru je Charta OSN a Všeobecná deklarace lidských práv.
- **Mezinárodní právo** = vytvoření mezinárodního právního řádu sestávajícího se z úmluv, smluv a standardů.
- **Humanitární otázky** = OSN pomáhá ve všech případech, kdy následky přírodních nebo člověkem zaviněných neštěstí přesahují schopnost zasažených států účinně reagovat. Tato pomoc je založena na dvou konceptech: okamžitá pomoc a preventivní opatření.
- **Ekonomický a sociální rozvoj** = Na Summitu tisíciletí v roce 2000 přijaly členské země tzv. Rozvojové cíle tisíciletí. Cíle jsou specificky zaměřeny na tyto oblasti: vymýcení extrémní chudoby a hladu, dosažení základního všeobecného vzdělání pro všechny, podpora rovnosti pohlaví a zlepšení postavení žen, snížení dětské úmrtnosti, zlepšení zdravotní péče o matky, potírání AIDS, malárie a jiných infekčních nemocí, dosažení trvale udržitelného rozvoje a vytvoření globálního partnerství pro rozvoj.
- **Mír a bezpečnost** = Udržování mezinárodního míru a bezpečnosti je jedním z hlavních úkolů. Toho dosahuje OSN především díky podpoře a budování struktur posilující mír. Patří sem především podpora ekonomického rozvoje, sociální spravedlnosti, respektu vůči lidským právům, dobrých způsobů správy a vládnutí a podporou demokracie.

Orgány:

1. Valné shromáždění

Všichni členové OSN (193) jsou zastoupeni ve Valném shromáždění.

Každý stát bez rozdílu má jeden hlas.

O důležitých otázkách, jako např. bezpečnost ve světě, přijímání nových členů nebo stanovování rozpočtu organizace, rozhoduje dvoutřetinová většina, o dalších prostá většina.

Skládá se ze 6 výborů (právní, hospodářský a finanční,..)

2. Rada bezpečnosti

- výkonný orgán, její rezoluce jsou závazné

- 15 členů (5 stálých- Čína, Francie, Rusko, USA, VB, 10 volí VS na dvouleté období)
- K přijetí rezoluce musí min. 9 hlasovat pro, nikdo proti (= právo veta)
- Projednává situace, které by mohly vést ke vzniku mezin. konfliktů, navrhuje metody smíru, doporučuje opatření proti hrozbám nebo aktu agrese;
- Doporučuje Valnému shromáždění kandidáta na post generálního tajemníka OSN.

-

3. **Ekonomická a sociální rada**

- Fórum určené k projednávání otázek obchodu, dopravy, hospodářského rozvoje a sociálních otázek. Má 54 členů (států) volených na tříleté období.
- Prosazuje lepší životní úroveň, plnou zaměstnanost a ekonomický a sociální rozvoj;
- Podporuje řešení mezinárodních ekonomických, sociálních a zdravotnických otázek, zasazuje se o posilování mezinárodní spolupráce v kultuře a vzdělávání.

4. **Poručenská rada**

- podpora rozvoje svěřeneckých území a jejich postupný přechod k samosprávě nebo samostatnosti.
- Poručenská rada je složena ze stálých členů Rady bezpečnosti (Čína, Francie, Rusko, Spojené státy a Velká Británie).
- Poslední svěřenecké území, stát Palau (do té doby pod správou Spojených států), získalo v roce 1994 autonomii. Poručenská rada poté pozastavila svou činnost. Sejde se jen v případě potřeby.

5. **Mezinárodní soudní dvůr**

- Se svými kauzami před něj mohou předstoupit pouze státy, nikoliv jednotlivci. Pokud stát souhlasí s tím, aby se soud zabýval případem, který se ho týká, musí se následně podrobit jeho rozhodnutí
- Soud dosud rozhodl celkem 155 sporů mezi státy (1947–2013). Patří mezi ně například spory o hranice území, kauzy diplomatických vztahů, nevměšování se do vnitřních záležitostí země nebo braní rukojmí. Soud sídlí v Paláci míru v Haagu (Nizozemsko).
- Má patnáct soudců, které volí Valné shromáždění a Rada bezpečnosti. Každý soudce musí být z jiné země. Na přijetí rozhodnutí se musí shodnout 9 soudců. Všechny rozsudky jsou konečné a neodvolatelné.

6. Sekretariát

- Sekretariát zodpovídá za poskytování služeb ostatním orgánům OSN.
- Sídlo OSN slouží čtyřem hlavním skupinám: delegacím států, zaměstnancům, návštěvníkům z řad veřejnosti a novinářům
- Funkce:
 - Zpracovává podkladové informace pro zástupce vlád;
 - Realizuje rozhodnutí členských států OSN;
 - Organizuje mezinárodní konference;
 - Poskytuje překladatelské a tlumočnické služby do oficiálních jazyků OSN.